

Spis treści

Arkadiusz Januszewski, Ocena celowości i możliwości wdrożenia rachunku kosztów działań w przedsiębiorstwach w Polsce

Jacek Kalinowski, Rachunkowość zorientowana na zarządzanie projektami długoterminowymi

Andrzej Piosik, Uzasadniona część pośrednich kosztów wytworzenia

Joanna Sawicka, Transakcje futures narzędziem w procesie optymalizacji kosztu kapitału

Kazimierz Sawicki, Podstawowe problemy badania sprawozdań finansowych i wykonywania zawodu biegłego rewidenta po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej

Marzena Strojek, Wpływ rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na wynik finansowy zakładu ubezpieczeń

Anna Szmerekieta, Ewolucja podatku korporacyjnego w Wielkiej Brytanii w kontekście funkcji obciążeń fiskalnych

Anna Szychta, Rozwój koncepcji i praktyki rachunkowości zarządczej do 1950 roku

Adam Zwirbla, Wybrane aspekty analizy kosztów - propozycje metodologiczne

Ze współpracy z zagranicą

Denise M. de la Rosa, *Sarbanes-Oxley*: Zmiany w ustawodawstwie USA dotyczącym nadzoru korporacyjnego

Informacja dla autorów

Arkadiusz Januszewski,
Ocena celowości i możliwości wdrożenia rachunku kosztów działań w przedsiębiorstwach w Polsce
Streszczenie

Artykuł prezentuje wyniki badań dotyczące celowości i szans wdrożenia rachunku kosztów działań (RKD) w przedsiębiorstwach produkcyjnych. Badaniami objęto 66 dużych przedsiębiorstw z terenu Polski północnej, zatrudniających przynajmniej 250 pracowników.

Autor zaproponował własną metodę oceny celowości i szans wdrożenia RKD, która określa, czy informacje o kosztach jednostkowych i rentowności produktów i klientów mogą być zniekształcone. Metoda ta wykorzystuje informacje o udziale kosztów pośrednich w kosztach całkowitych oraz o stosowanych przez przedsiębiorstwo sposobach oceny rentowności. Szanse wdrożenia RKD są oceniane w oparciu o opinie ankietowanych.

The assessment of the need and possibilities of the activity-based costing introduction in manufacturing enterprises
Summary

The article presents the research results concerning the need and possibilities of introduction of Activity Based Costing (ABC). The research focused on big-sized manufacturing enterprises of Northern Poland, i.e. those that employed over 250 people. The authors have proposed their own evaluation method of the need and the chances of using ABC in a company. The share of indirect costs in the whole area of costs and variety of products, clients and suppliers was considered, as well as the profitability evaluation methods used by the organizations. On this base the authors try to determine whether the information costs of a product or a client unit can be distorted. Prospects of ABC introduction are discussed on the basis of the gathered opinions.

Jacek Kalinowski,
Rachunkowość zorientowana na zarządzanie projektami długoterminowymi
Streszczenie

Zarządzanie projektami stało się w ostatnich latach bardzo dynamicznie rozwijającą się dziedziną wiedzy, której szczególną cechą jest bardzo duża interdyscyplinarność. Powoduje to konieczność dostosowania istniejących dotychczas metod i technik zarządzania do procesów realizowanych dla osiągnięcia strategicznych celów organizacji.

Podstawowym źródłem informacji w przedsiębiorstwie jest system rachunkowości. W firmach realizujących projekty system ten musi zapewniać znacznie większą ilość danych oraz często ich odmienną prezentację. Potrzebna jest bardzo silna integracja dwóch obszarów rachunkowości: rachunkowości finansowej i rachunkowości zarządczej. Konieczne jest zatem stworzenie systemu informacyjnego rachunkowości zorientowanego na zarządzanie projektami. W artykule zostały zaprezentowane rola i zadania takiego systemu w przedsiębiorstwach realizujących projekty długoterminowe.

Accounting oriented to long-term projects management
Summary

In recent years project management has become a dynamically growing discipline, whose primary characteristic is its interdisciplinary character. As a result, there is an urgent need to adjust existing management methods and techniques to processes being pursued in order to achieve the strategic goals of an organization.

The accounting system is the main source of information in an enterprise. In companies engaged in project implementation such a system must ensure provision of a much larger amount of data and often its different presentation. What is necessary to achieve this objective is very strong integration of two areas of accounting: financial accounting and management accounting. It is therefore necessary to develop an accounting information system oriented to project management. This paper presents the role and tasks of such a system in companies implementing long-term projects.

Andrzej Piosik,
Uzasadniona część pośrednich kosztów wytworzenia
Streszczenie

Prawidłowe definiowanie zdolności produkcyjnych dla celów wyceny bilansowej jest uwarunkowane uwzględnieniem zróżnicowania fleksybilności zasobów angażowanych w jednostce. Postuluje się stosowanie adekwatnych zdolności produkcyjnych w celu rozliczania kosztów pośrednich. Tak więc dla grupy kosztów zmiennych stosuje się faktyczne zdolności produkcyjne, dla kosztów stałych związanych z angażowaniem zasobów sztywnych - zdolności normalne oraz dla kosztów stałych związanych z zasobami semizmiennymi i uznaniowymi - zdolności określone w budżecie.

Analizowano również uzasadnioną część kosztów pośrednich wytworzenia według postaci rozdzielczej. Standardowe stawki kosztów pośrednich stałych powinny być konstruowane zgodnie z typem fleksybilności zasobów. W rachunku kosztów standardowych nieuzasadnioną część kosztów pośrednich ustala się na podstawie wariacji z tytułu wolumenu produkcji, skorygowanej o część wariacji budżetowej.

Opisano ponadto rachunek uzasadnionej części kosztów pośrednich wytworzenia w rachunku kosztów działań. Definiowanie kosztów nieuzasadnionych może nastąpić w odniesieniu do działań, na rzecz których angażuje się zasoby sztywne, semizmiennie lub uznaniowe. Rachunek nieuzasadnionej części kosztów pośrednich wytworzenia opiera się tu na wariacji z tytułu wolumenu działania. Zastosowanie rachunku kosztów

działań w celu określenia uzasadnionej części kosztów pośrednich do wyceny bilansowej wymaga zwykle przeprowadzenia odpowiednich korekt wynikających z niedostosowania rachunku kosztów działań do struktury funkcjonalnej kosztów.

Inventoriable overhead costs
Summary

An adequate definition of production capacity for the purposes of inventoriable costs requires considering the differentiation of the flexibility of resources. Therefore the author proposed to apply adequate kinds of capacity for the purposes of allocating specific types of overheads. Variable overheads should be allocated on the basis of actual capacity, fixed overheads related with committed resources on the basis of normal capacity and overheads related to semi-variable and discretionary resources on the basis of budgeted capacity. The analysis was also broadened by normal and standard costing systems. Predetermined overhead rates should also be estimated according to the type of flexibility of resources. Under a standard costing system overheads are initially allocated to products on the basis of standard rate and standard quantity of input. The portion of overheads which is not inventoriable is calculated on the basis of production volume variance.

The problem of inventoriable costs under activity-based costing framework was also discussed in the article. Overheads which are not inventoriable are calculated with the recognition of differentiation of resources (committed, semivariable, discretionary). The calculation is based on activity volume variance. It was also noticed that application of activity-based costing for the calculation of inventoriable costs requires corrects resulting from adoption to functional structure of costs.

**Joanna Sawicka,
Transakcje futures narzędziem w procesie optymalizacji
kosztu kapitału**

Streszczenie

Świadome oddziaływanie na wysokość ponoszonego kosztu kapitału posiada istotne znaczenie dla efektywnego zarządzania finansami przedsiębiorstwa. Optymalny wybór stosunku kapitału własnego i obcego ma wpływ na maksymalizację zysku osiąganego przez właścicieli w ramach akceptowalnego ryzyka.

W artykule zaprezentowano metodę pozwalającą optymalizować wielkość ponoszonego przez przedsiębiorstwo kosztu kapitału poprzez kształtowanie struktury kapitałowej jednostki gospodarczej. Optymalizacja przebiega na drodze wykorzystania w procesie zakupów surowca transakcji terminowych typu futures.

**Futures transactions as a tool in a capital cost process optimization.
Summary**

Conscious management of the cost of capital has significant meaning for an effective company funds management. Optimal choice of the debt-equity ratio (which is directly linked to ownership structure) has a significant impact on maximization of profit reached by owners in an acceptable risk profile.

This paper examines the method (model) which allows optimizing a company capital cost through capital structure profile. The optimization is based on buying raw materials using futures transactions on mercantile exchange.

Kazimierz Sawicki,
**Podstawowe problemy badania sprawozdań finansowych i wykonywania zawodu biegłego rewidenta po
przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej**

Streszczenie

Zawód biegłego rewidenta zapewnia w interesie publicznym wysoką jakość sprawozdań finansowych, stanowiących - na rynkach kapitałowych - podstawę zaufania właścicieli, inwestorów i menedżerów.

W artykule przedstawiono rozwój audytingu. Szczególną uwagę zwrócono na nowe problemy i proponowane zmiany w zakresie audytingu mające służyć harmonizacji i poprawie jakości sprawozdawczości finansowej.

Main problems of auditing and audit profession after Poland's accession to the European Union
Summary

The audit profession seeks to assure, in the name of public interest, a high quality of financial statements as the basis of confidence of proprietors, investors and managers in capital market. The article presents the development of auditing. Special attention has been devoted to new problems and proposed changes in auditing designed to achieve harmonization and better quality of financial reporting.

Marzena Strojek,
Wpływ rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na wynik finansowy zakładu ubezpieczeń
Streszczenie

Działalność ubezpieczeniowa jest związana ze szczególnym ryzykiem. Szacowanie składki ubezpieczeniowej odbywa się w momencie, w którym nie są znane koszty, jakie mogą powstać w związku z zawartą umową ubezpieczeniową.

Jedną z form zabezpieczenia przed skutkami ryzyka jest tworzenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Rezerwy te są jedną z najważniejszych pozycji pasywów zakładu ubezpieczeń, a zmiana stanu tych rezerw w istotny sposób wpływa na wysokość wyniku finansowego. Stąd sposób tworzenia i prezentacji informacji o rodzaju i wysokości tych rezerw w księgach rachunkowych oraz w sprawozdaniu finansowym ma istotne znaczenie w systemie rachunkowości zakładu ubezpieczeń.

Impact of the technical-insurance provisions on the financial result of an insurance company
Summary

The insurance business involves a special risk. The insurance premium is estimated when the costs that may arise in connection with the concluded insurance agreement are not known yet.

One of the forms of hedging against the risk results is establishing the technical-insurance provisions. The technical-insurance provisions constitute one of the most important items among liabilities of an insurance company, and any change in their status essentially affects the technical result of an insurance company. The level and structure of these provisions to a large extent condition the hedging against results of the insurance business.

Anna Szmerkieta,
Ewolucja podatku korporacyjnego w Wielkiej Brytanii w kontekście funkcji obciążeń fiskalnych
Streszczenie

W artykule ukazano kształtowanie doktryny podatkowej w Wielkiej Brytanii oraz przyczyny ewolucji w zakresie konstrukcji podatków i ich funkcji z punktu widzenia interesów państwa, podmiotu ponoszącego ciężar podatkowy oraz metod i instrumentów skutecznego pobudzania efektywności gospodarowania przedsiębiorstw.

Warunkiem koniecznym i podstawowym dla rozwoju podmiotu jest zdolność do kontynuacji działania. Ponieważ postulat *going concern* powinien odnosić się nie tylko do prawa bilansowego, lecz również do unormowań podatkowych, dlatego w artykule skoncentrowano się na rozwiązaniach brytyjskich, spełniających wymagania zasady *going concern* przez te obydwa, niezależne systemy prawne (autonomia prawa bilansowego i systemu podatkowego stanowi jedną z najważniejszych cech grupy państw rozwiniętego rynku kapitałowego).

Przed polskim ustawodawcą stoi trudny problem sformułowania racjonalnego systemu finansowego i bilansowego, który z uwagi na stan polskiej gospodarki bezwzględnie spełniałby również oczekiwania dotyczące efektywnego interwencjonizmu fiskalnego oraz sprzyjałby napływowi kapitałów zagranicznych. Praktyka światowa (również brytyjska) może stanowić wzór rozwiązań.

The evolution of corporation tax in Great Britain in the context of the tax law
Summary

This paper presents the development of the tax doctrine in Great Britain and causes of the evolution in the field of the construction of taxes and their functions from the viewpoint of the interests of the state, the entity carrying the tax burden and the methods and instruments for effective stimulation of efficient operation of enterprises.

The prerequisite for the growth of an entity is its ability for continuing its existence. As the *going concern* postulate should apply not only to the accounting law but also to tax regulations, the focus of the paper is on the British solution, in which both the systems meet this requirement. The autonomy of the accounting law and the tax system represents one of the primary characteristics of the countries with developed capital markets. Polish legislators are faced with a difficult problem of creating rational financial and accounting systems which, because of the state of the Polish economy, would meet the expectations regarding effective fiscal interventionism and would induce the inflow of foreign capital.

Anna Szychta,
Rozwój koncepcji i praktyki rachunkowości zarządczej do 1950 roku
Streszczenie

Celem artykułu jest prezentacja faz ewolucji rachunkowości zarządczej głównie z perspektywy anglo-amerykańskiej, ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji i zastosowań w przedsiębiorstwach w pierwszej fazie jej rozwoju, trwającej do około połowy XX w.

Przedmiotem szczegółowych rozważań autorki są:

- fazy rozwoju rachunkowości zarządczej w epoce industrialnej i postindustrialnej,
- rachunek kosztów produkcji w XIX wieku jako zaczątek rozwoju rachunkowości dla potrzeb zarządzania,
- kierunki i tempo rozwoju koncepcji i praktyki rachunkowości zarządczej do 1950 r.

Evolution of management accounting to 1950
Summary

This article presents stages in the evolution of management accounting from the Anglo-American perspective, with a particular focus on concepts and applications of management accounting in enterprises in the first stage, i.e. in the period from the middle of the 19th century to 1950. The author is specifically concerned with:

- stages in the development of management accounting in the industrial and postindustrial era,
- industrial cost accounting in the 19th century as the beginning of the development of accounting for management purposes,
- the pace and trends in the evolution of management accounting theory and practice in the first part of 20th century.

Adam Zwirbla,
Wybrane aspekty analizy kosztów - propozycje metodologiczne
Streszczenie

Celem tego artykułu jest prezentacja nowych koncepcji metodologicznych analizy kosztów. Najpierw autor przedstawia własną metodę wstępnej oceny poziomu kosztów. Następnie wyjaśnia istotę nowej koncepcji odchylenia względnego kosztów. W zakończeniu autor próbuje skonstruować model, który wyjaśnia zjawisko histerezy kosztów.

Some aspects of cost analysis - methodological proposals
Summary

The aim of the paper is to present a new methodological concepts of cost analysis. At first the author describes his own method of preliminary appreciation of cost level. Next he interprets the essence of the conception of relative cost variance. Finally the author tries to construct a model that explains of phenomenon of cost hysteresis.

Denise M. de la Rosa,
Sarbanes-Oxley: Zmiany w ustawodawstwie USA dotyczącym nadzoru korporacyjnego
Streszczenie

W artykule przedstawiono w zarysie najważniejsze postanowienia Ustawy Sarbanes-Oxley z 2002 r. Ustawa ta, podpisana przez Prezydenta Busha 30 czerwca 2002 r., jest najważniejszym aktem prawnym regulującym obrót papierami wartościowymi - od lat 30 XX w., kiedy to ustawodawcy USA po krachu giełdowym z 1929 r. powołali do życia Komisję Papierów Wartościowych i Giełdy (SEC) oraz opracowali przepisy regulujące sprawozdawczość finansową spółek giełdowych. Ustawa Sarbanes-Oxley zmieniła regulacyjny krajobraz rachunkowości w Stanach Zjednoczonych i pośrednio na całym świecie.

Głównym celem artykułu jest prezentacja najważniejszych postanowień odnoszących się bezpośrednio do rachunkowości. Wprowadzone zmiany obejmują utworzenie Rady Nadzoru Rachunkowości Spółek Publicznych (PCAOB), nowe przepisy regulujące wykonywanie zawodu biegłego rewidenta oraz prowadzenie i kontrolę rachunkowości w przedsiębiorstwach. SEC i PCAOB prowadzą intensywne prace zmierzające do realizacji wszystkich postanowień Ustawy Sarbanes-Oxley w celu doprowadzenia do pozytywnych zmian w zakresie nadzoru korporacyjnego.

Sarbanes - Oxley: The Mandated Change in U. S. Corporate Governance Worldwide
Summary

This article provides a summary of the key provisions of the Sarbanes-Oxley Act of 2002. Signed into law by President Bush on 30 July 2002, the law is the most significant securities legislation since the 1930s when United States legislators addressed issues related to the stock market crash of 1929 and established the Securities & Exchange Commission (SEC) and reporting requirements for publicly traded companies. Sarbanes-Oxley has changed the regulatory landscape in the United States with implications for accounting worldwide.

This article focuses on those key provisions that are directly related to accounting. These changes include the establishment of the Public Accounting Oversight Board (PCAOB), regulated changes of the auditing profession, and rules of conduct and accounting oversight within corporations. The SEC and the PCAOB are proceeding aggressively in the implementation of all the provisions of Sarbanes-Oxley. All this legislative action and oversight should compel corporate governance to improve as corporate boards and their audit committees become the agents of change in good governance.